

Remissvar - Miljöprogram 2030 för Stockholms stad, KS 2023/682

Friluftsrämjandet Region Mälardalen är positiva till att Stockholm stad har ett förslag till miljöprogram för 2030 där viktiga områden tas upp. Planen är ambitiös och ser mycket bra ut.

Generella synpunkter

Skolan nämns endast på ett ställe. Skolan har en otroligt viktig roll inom många områden, inte bara genom att "*Stärka kunskaperna om miljö och klimat*". Skolan kan t ex arbeta förebyggande med folkhälsa genom utomhuspedagogik och friluftsliv. Detta ger barn och lärare ökad förståelse och engagemang för natur och miljö, eleverna för på sig mer, lär sig bättre och den psykiska hälsan ökar. Skolor kan arbeta med utomhuspedagogik oavsett var skolan befinner sig geografiskt i Stockholm stad (socioekonomiskt) vilket kan jämna ut skillnader (barn från socioekonomiskt utsatta områden vistas mindre i naturen än barn från andra typer av områden).

Synpunkter på målen i miljöprogrammet

1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning, sid 13

Vi finner det positivt att det nämns under **1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning** att "*Barns psykiska hälsa och inlärningsförmåga gynnas av att vistas i naturen.*" Komplettera med *unga och vuxna*, då detta gäller alla medborgare. Se exempelvis Folkhälsomyndighetens nya sida Natur och friluftsliv - Din psykiska hälsa (dinpsykiskahalsa.se)

För att lätt kunna vistas i naturen behöver den vara lättillgänglig och attraktiv¹, gärna inom 300 meter. "De positiva hälsoeffekterna av stadsgrönnska är oftast mest påtagliga i socialt utsatta områden. Skillnader i fysisk aktivitet mellan olika befolkningsgrupper minskar när det finns goda möjligheter att röra sig utomhus.", visar [en rapport](#) från Världshälsoorganisationen (WHO)². Detta ställer höga krav på den fysiska planeringen, särskilt i områden där människor rör sig mindre.

Komplettera exempel på åtgärder för att stärka en rättvis och inkluderande omställning. Kompetensutveckla stadens medarbetare inom inköp, upphandling, avtalsuppföljning samt *samhällsplanering och fysisk planering*, för att bidra till klimat och miljömålen för att stärka rättviseperspektivet.

På sid femton saknas de sociala/kulturella ekosystemtjänsterna. ”De tillhandahåller ekosystemtjänster som är avgörande för staden och dess invånare, såsom svalka, dagvattenhantering, bullerdämpning, förbättrad luftkvalitet och skydd mot erosion och översvämningar.” Nedbrutna kategorier finns exempelvis i [Skogsstyrelsens rapport om skogens ekosystemtjänster](#) (se tabell 1, s 7-8), vardagsrekreation och träningsaktiviteter, skog och natur för upplevelseturism, psykisk och fysisk hälsa, miljö och estetik samt kunskap och information.

1.2 Stockholmarna är delaktiga i omställningen, sid 15

Vi ser mycket positivt på skrivningen om att Stockholm stad ska bidra till att skapa goda förutsättningar för ett vitalt samarbete med civilsamhället, sid 16.

2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck, sid 17

Under denna rubrik saknar vi ett delmål:

2.5 Växande skogar, natur och träd som ökar kolinlagringen

Det finns tydliga samband och synergieffekter mellan ökad kolinlagring (äldre och kraftiga träd) och upplevelsevärden. Se exempelvis följande [rapport från Mittuniversitet](#), beställd av Skogsstyrelsen. Genom att införa ett delmål om ”Växande skogar, natur och träd som ökar kolinlagringen” får stadens miljöprogram ett fokus på ekosystemtjänster som bidrar till kolinlagring, klimatanpassning och rekreation.

3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem, sid 30

Ekosystemtjänster³ innefattar även Sociala/Kulturella ekosystemtjänster som ger oss upplevelserikedom och livskvalitet i form av friluftsliv, rekreation och upplevelser av natur- och kulturarv. För att underlätta för alla behövs den tätortsnära naturen behållas.

Här saknas ett fjärde delmål som handlar om de sociala och kulturella ekosystemtjänsterna. Vi föreslår ”3.4 Staden stärker de ekosystemtjänster som handlar om rekreation, upplevelsevärden, friluftsliv och folkhälsa”

I Friluftsrämjandets nya friluftsenkät, besvarad av bland annat 89 kommunpolitiker i Stockholms stad, svarar alla utom en stockholmspolitiker att det är viktigt i mycket eller ganska hög grad att kommunen skapar goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv. [Här finns hela kommunrapporten.](#)

Skogsstyrelsens [nya statistik om den tätortsnära skogen](#) visar både att det avverkas mer av den tätortsnära skogen och att en mindre andel av den är skyddad, än i resten av landet. Stockholm fortsätter att växa, och det blir allt viktigare att säkerställa att det finns grönytor

bevarade i staden och attraktiv tätortsnära natur. Fragmentering och förlust av grönområden är ett växande problem i Stockholm, vilket är starkt kopplat till urbaniseringen och förtätningen av staden. Det här minskar möjligheten att skapa en hälsosam och motståndskraftig stad som ger god tillgång till parker och natur med höga rekreations- och naturvärden, samtidigt som biologisk mångfald stärks. Regeln 3-30-300 är evidensbaserad och har tagits fram för att underlätta var framtida investeringar behöver ske för att det ska vara en tillräcklig och jämn fördelning av stadsgröniska i staden. Regeln innebär att alla ska kunna se minst tre träd från sitt hem, sin skola och sin arbetsplats, stads kvarter ska täckas av minst 30 procent träd och invånarna i städerna ska ha som längst 300 meter till ett grönområde.

Indikatorn för målet "Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem" "Andel grönyta totalt i staden" blir då missvisande. Det är viktigt att det finns grönytor tätt och jämt spridda över Stockholm stad. Vi ska inte skapa färre och större grönytor längre bort från bostadsområden.

Genom en strategisk grönplanering och skydd av fler områden, kan strategin också leda till ökad kolinlagring och utgöra en del i Stockholm stads arbetet för att bli klimatneutralt. Se vidare under rubrik 2 ovan.

I Friluftsförbundets friluftsenkät svarar 93 procent av stockholmspolitikerna att kommunen i mycket eller ganska hög grad ska ta större hänsyn till den tätortsnära naturen och friluftsliv i samband med den fysiska planeringen. Här finns en tydlig politisk öppning för större satsningar på den tätortsnära naturen, kolinlagring och rekreation.

Allt fler kommuner går nu över till ett naturnära skogsbruk eftersom virkesproduktionen bara utgör tre procent av skogens totala ekosystemtjänster [enligt EU-kommissionen](#). På Friluftsförbundets fråga om kommunen ska överväga ett mer naturnära skogsbruk på mark som ägs av kommunen, så svarar 66 procent av stockholmspolitikerna ja i mycket eller ganska hög grad.

Använd Naturvårdsverkets och Boverkets uppdaterade vägledning om grönplanering. Vägledningen inbegriper fysisk planering, klimatanpassning, biologisk mångfald, grön infrastruktur, rekreation, friluftsliv eller folkhälsa. De senaste tillskotten är fördjupade vägledningar om hur kommunerna kan kartlägga gröna värden och funktioner. Ett exempel är kartläggning av tysta mark- och vattenområden. Dessa områden har flera viktiga funktioner och behöver synliggöras i samhällsplaneringen – till nytta för exempelvis folkhälsan och besöksnäringen. Stockholm stad borde använda vägledningen i planeringen och vid konsekvensanalyser av exempelvis nya vägar, fastigheter och annan infrastruktur.

Miljöprogrammet borde slå fast, exempelvis genom att komplettera åtgärderna på sid 35, så det framgår att

- 3-30-300 regeln ska tillämpas

- grönpianering ska genomföras/stärkas (vi är osäkra på hur det går till i dag), bland annat för att kartlägga, värdera och skydda natur och grö- och rekreationsområden i linje med 3-30-300-regeln
- staden ska plantera minst två nya träd för varje träd som fälls
- eventuella skogsåtgärder ska göras genom ett naturnära skogsbruk och utan kalhyggen

[Vetenskapliga studier](#) visar att personer som har nära till grönområden går ut oftare, är mindre stressade, håller sig friskare och lever längre statistiskt sett än de som bor längre ifrån.

Nästan alla svenskar anser att friluftsliv är bra för hälsan och sju av tio upplever återhämtning i naturen. Samtidigt ligger Sverige i världstoppen när det gäller stillasittande. Åtta av tio skolbarn når inte Folkhälsomyndighetens rekommendation om en timmes fysisk aktivitet per dag.

Hälsovinster för barn som vistas i gröna miljöer är välbelagda inom en rad områden som påverkar deras fysiska och psykiska hälsa och utveckling, visar [en ny rapport](#) från Folkhälsomyndigheten. Trots det har [andelen barn](#) som vistas varje dag i naturen sjunkit från 78 procent 2003 till 49 procent 2019. Och många femåringar, med benen fulla av spring, sitter stilla [nio timmar om dagen](#).

Samma sak gäller vuxna. I en tid när fyra av tio lider av psykisk ohälsa är det viktigt att satsa på naturen och rekreation i naturen.

Stillasittandet kan kosta det svenska samhället upp till 90 miljarder kronor årligen och varje krona som [det offentliga satsar på fysisk aktivitet](#) ger nästan fyra tillbaka. Friluftsliv och naturaktiviteter är en underutnyttjad resurs i arbetet för stärkt folkhälsa.

Arbetsätt för att nå målen, sid 65

Det bra att arbetsätt för att nå målen är beskrivna. Där tas innovation, digitalisering & lärande, samverkan, kommunikation & påverkansarbete samt inköp upp. Alla dessa arbetsätt är bra och behöver kompletteras med ekonomiska styrmedel i den mån det är möjligt och rimligt. Risken finns annars att utvecklingen går för långsamt.

Friluftsrämjandet har nyligen tagit över Skärgårdsstiftelsens naturpedagogiska verksamhet vid Gålö. Det riktar sig till skolor och skolklasser tas emot på Gålö för att lära mer om naturen och skärgårdsmiljön. Här skulle staden kunna ingå ett samarbetsavtal med Friluftsrämjandet.

Stockholms stad skulle också kunna bli ett historiskt föredöme genom att satsa på biologisk mångfald vid Hammarbybacken, en plats som ligger i anslutning till Nackareservatet och skulle

kunna bli ett fönster i stadens arbete med natur- och friluftsguidningar. Världens skidbackar är ännu en underutnyttjad plats för satsningar på artrikedom.

Stockholm 2024-06-18

Elinor Nordquist
Verksamhetschef
Friluftsrämjandet Region Mälardalen